

KERTINĖ PARAŠTĖ

Susitinkame veidu į ateitį

Keturiasdešimt metų Lietuvos žmonės buvo atskirti nuo užsienio. Tai buvo ne tik koks abstraktus atskyrimas nuo Vakarų pasaulio. Amerikon atsidūręs sūnus buvo atskirtas nuo Sibirian išvežtos motinos. Lietuvoje kūdikiu palikta duklė liko dešimtmečiams atskirta nuo užsienio karo srauto nublokšto tėvo. Ir tai nėra sugalvoti atsitikimai, nes kiekvienas skaitytojas gali čia įrašyti savo pažįstamų vardus.

Rusija — tautų kalėjimas, pasak Lenino. Tik šio kalėjimo kaliniai — visi aliai vienas pasmerkti kalėti iki gyvos galvos. Jokio kito kalėjimo įnamiai neturėjo girti savo kalėjimo celių ar liaupinti savo tokių sunkių likimą. Todėl taip dar neseniai būdavo baisiai liūdina Lietuvoje lankytis. Nes tai tikrai buvo kalėjimo lankymas. Kalėjimo, kurio gyventojai tik pašnibždomis kuždėjo tiesą apie giminių kentėjimus, o viešumoje vaikščiojo užsidėję kietas tarybinio žmogaus kaukes.

Tautų kalėjimas tebėra — grūzinai žudomi paastrintais vidaus kariuomenės kareivių kasterais ir nuodijami dujomis, gudi mušami gumėmis lazdomis. Knygas iš užsienio konfiskuoja Glavito darbuotojai. Ukrainos Aukščiausios sovietas birželio 28 d. nutaria, kad Ukrainos tautinė vėliava yra kontrrevoliucinis, antisocialistinis nacionalistinis simbolis ir turi būti ir toliau draudžiama. Tą pačią dieną slapstosi policijos darbuotojai apmuša sporto entuziastus, kurie mąjoja ukrainiečių vėliavą futbolo rungtynėse.

O tačiau nuo Baltijos dvelkia kiti vėjai. Ukrainos Liaudies demokratų lygos steigiamasis suvažiavimas birželio 24-25 d. įvyksta Rygoje, nes jo nebuvo leista sušaukti Kieve. Tom pačiom dienomis Vilniuje vyksta Gudų liaudies fronto steigiamasis suvažiavimas. Jį drausta ruošti Minske. Tai tiesiog stebuklai, nes pabaltiečiai elgiasi kaip laisvi žmonės laisvame krašte. Nesijuk, mielas skaitytoja — šitokie dalykai nevyksta pagal Lenino planą tautų kalėjime, kuriame stiprus centras visus valdo. Tai tvarka, pagal kurią Kauno savi valdybei Maskva tiesiogiai pasako, kiek pietukų miesto raštines per metus gali sunaudoti. Ši tvarka grindžiama žinių stygiu ir žmonių izoliacija nuo žinių šaltinių.

Lietuvos žmonės tiesiog trokštė trokšt žinių. Paties įdomiausio oficialaus laikraščio *Komjaunimo tiesos* kioskuose nebegalima gauti. Praktiškai ji gauna tik presnumeratoriai (o laikraštį užspretu numeruoti galima tik kartą į metus). Žmonės klausosi užsienio radijo ir tiesiog veržė veržiasi į Vakarų. Tai ne vien noras pamatyti dešimtmečiais nematytus gimines. Ne vien noras ranka paliesiti Vakarų turtus ir jų nors sauja namo parsivežti. Užvis svarbiausia: pamatyti, kaip tas pasaulis už kalėjimo sienų atrodo ir parvežti žinią namie likusiems.

Iš Lietuvos liejasi žmonių srautas į užsienį. Štai korespondencijos iš Vasario Šešiolių gimnazijos skaitome, kad joje per praėjusius metus apsilankė apie pusantro tūkstančio svečių iš Lietuvos. Chicagoje kiekviename su buvime susitinkame keliauninkus iš Kauno ir Vilniaus. Kiekviena mes susitikime nustembame, kad kalbėtis vieni su kitais lengva. Iš Lietuvos atvykę nesibijo, nebe kalba tuo senu painiu tarybinu kodu, kur kalbos prasmė buvo tarp eilučių. Kalbėdami sužino, me vieni apie kitus, patikriname, ar tikslūs mūsų turimi tikrovės modeliai. Svarbu, kad ne tik mūsų svečiai ir viešnios Lietuvos parsivežtų realų mūsų gyvenimo vaizdą, bet kad ir mes turėtume kuo pilnesnį jų gyvenimo ir troškimų paveikslą.

Mūsų bendra kalba — tai ryšių tinklo mezgimas. Todėl ir tuose mūsų susitikimuose gal ne tiek svarbūs žodžiai, o ta melodija, kuri už jų girdime. Juk, nežinant, kaip svarbu sužinoti, kaip vieni ir kiti gyvename ir tvarkomės, už vis svarbiau pajusti, kaip kreipiamės ateitin. Ar regim ateitį tėvynės laimingą? Ar matome ir mus pačius dirbančius tai laimingai tėvynės ir savo ateitį? Mūsų pokalbiai — tai susitikimo sakramentas.

Gal aukščiausias šios lietuviškos susitikimo liturgijos taškas šią vasarą buvo Vytauto ir Gražinos Landsbergių kelionė po lietuvių gyvenvietes Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Susitikimuose su jais galėjome pajusti tą nuo Baltijos dvelkiantį laisvės vėją, tą nuostabią laisvės dainą, kurią vėjas nuo Lietuvos neša į visą tautų kalėjimą. Šiame numeryje spausdinamas Vytauto Landsbergio žodis Chicago lietuviams liepos 8 dieną tebūnie to

Atgimimo muzika, kuri skamba gaudžia Lietuvoje

Sąjūdžio pirmininko
Vytauto Landsbergio kalba
Chicago lietuviams liepos 8 dieną

Malonūs tautiečiai, ponios ir ponai,
Labai dėkojam už tokį širdingą priėmimą, už tokius sveikinimus. Net nepatogu čia — keturis kartus jūs stojotės, plodami. Galima būtų paprasčiau.

Iš tiesų, kažkaip savotiškai man čia būti pas jus šiandieną. Kadan gi buvau, rodos visai neseniai, prieš pusantų metų, praėjusių metų pačioje pradžioje (1988 m. sausio mėn. 8 d. — Red.), šiuose garbinguose ir žymiuose lietuvių išėjimo kultūros rūmuose. Tada kalbėjau apie kultūros reikalus, apie mūsų muziką, apie Čiurlionį. Teko kalbėti apie tai ir tokiomis aplinkybėmis, kurie rodė (aš manau, kad galėjau tą šiek tiek ir pailustruoti pavyzdžiais) nepriklausomą Lietuvos kūrybinę meno dvasią nuo Čiurlionio iki mūsų dienų, kuri irgi padėjo tautai išlikti, išsaugoti save, savo identitetą, saviarbią ir norą būti lygia tarp lygių, laisvų pasaulio tautų.

Laiko labai nedaug praėjo — trys semestrai mano tiesioginio pedagoginio darbo konservatorijoje, kurį kažkaip retai ir tebeprisimenu; įvykiai pakeitė daugelio mūsų gyvenimą Lietuvoje. Mes nieko prieš juos neturime. Mes norėjome tą įvykių Na, ir iš dalies juos ir darome. Bet tai, kas įvyko Lietuvoje per tokį istoriškai trumpą laiką, yra turbūt sunkiai suprantama iš toliau, bet nelsu galai būti lengvai paaiškinama ar apibūdinti esant arti tų įvykių.

Gana dažnai mane išgirdė (kai kada su savotišku humoru, kai kada su tokia kritiška gaidėle), kad Sąjūdis toks ne visai aiškus dalykas. Iš tiesų jis ne visai aiškus dalykas buvo ir turbūt tebėra ir jo priešams. Ir tai buvo Sąjūdžio privalumas. Bet tai nebuvo kaip nors sumanyta, kad reikia būti tokiu, na, sakyčiau, ne visai neaiškiu, bet nors kiek neaiškiu dalyku ar reiškiniu. Sąjūdis — aš apie jį kalbu dabar ne kaip apie organizaciją, tuo labiau ne kaip apie vadovybę ar apie kokias

susitikimo prisiminimas visiems tiems, kurie buvo Jaunimo centro saleje tą nuostabi vakarą. Klausykime Vytauto Landsbergio žodžių: „Aš norėjau bent kiek pasidalyti ir pamėginti perteikti atmosferą ir pojūtį. Nors labai mažai ką galima papasakoti apie muziką, bet šiuo atveju aš turiu pasakoti apie atgimimo muziką, kuri skamba gaudžia Lietuvoje visose širdyse ir žmonių viltyse.“

a. a. il.

nors programas ir dokumentus — bet kaip apie tam tikrą reiškinį, fenomeną, kuris vyksta Lietuvoje ir kuriam geriausiai tinka būtent šitas vardas. (Pažymėtina, kad JAV didžioji spauda, pvz. *The New York Times*, *Washington Post* ir *Chicago Tribune* vartoja lietuvišką žodį „Sąjūdis“, jo neversdami. — Red.) Jį vertiant į kitas kalbas, o paskui išverčiant atgal, pasidaro koks nors judėjimas ar panašiai, o tuo tarpu Sąjūdis yra tai, kas vyksta širdyse, kas vyksta sielose, protuose. Ir tie dalykai iš tiesų yra sunkiai apibūdinami, taip, kaip muzika, kurią žodžiais nėra lengva apibūdinti, bet kurią nesunku jausti. Ir jausti jos tikrumą, jos teisingumą, jos reikalingumą.

Arba pamanykime taip: kas yra pavasaris? Kas galėtų pasakyti, kokį sausą apibūtinimą, mokslinį, gamtinį, galima pateikti? Bet kas gali pasakyti, kaip nuteikia ir veikia dvasią pasviesę dangus? Staiga padvelkia kitoks vėjas, negu sausio mėnės, kai mes pajuntam dar šaltą kovą kitoki vėją. Kai mes išgirstam pirmus paukščių balsus po žiemos. Kai kalasi žolė, dygsta ir skleidžiasi pirmos gėlės. Ir kas tada darosi sielose? Žmonių, ir gal nesuprasyk gerbiame dvasininkai, gal net ir paukščių sielose? Todėl jie taip gieda.

Ir tai darosi Lietuvoje. Galima tai pavadinti atgimimo vardu. Kai girdi žmonės kalbant, galima sakyti, tikrai nuo pirmo mūsų išėjimo į Katedros aikštę Vilniuje, kur, tiesą sakant, jau antrą kartą suplevėsavo, bet pirmą kartą laisvai ir nebedraudžiama ir nebedraskoma suplevėsavo trispalvė, nes aplink buvo dešimtys tūkstančių žmonių, ir jau nebuvo galima ją plėsti kam nors iš rankų. Kai pagyvenę žmonės ir senukai braukė ašarą ir sakė: „Dabar aš jau galiu mirti, aš sulaukia...“ Kai matėm vaikus, lakančius su vėliavėlėmis arba stovinčius vyriškoje sargyboje, žinančius, suprantančius — koks jų protelis, o jie žino, kad dabar yra taip, kaip turi būti, ir jie yra dalyviai. To vėl jokiais tiksliais žodžiais nenusakysi.

Dar praėjusi rudenį, tarp daugybės laisvų, kurie ateina, daug žmonių rašė, kad jie meldžiasi už mus, Sąjūdžio vadovybę matomus žmones. Bet ir tie, kurie meldžiasi, jie yra Sąjūdis, jie yra dalyviai. Dar daugybė laisvų ir pasisakymų. Kad ir tų visai neseniai. Mums išvykstant į Maskvą, mitingo metu priėjo sena moteriškė ir įdėvė šventos Agotos duona, kad ji mus lydėtų, kad apsaugotų. Ir vėžėmes mes tą šventos Agotos duoną — ir ji mus apsaugojo.

Prisimenu dar vieną laiką, kaip sakiau dar praėjusi rudenį, gautą iš berniuko, kuris rašė nepaprastai, toki protingą ir savo samprotavimais labai jaudinanti. Jis rašė maždaug taip: „Jeigu jūs pradėtas darbas bus nutrauktas ir dabar jūs nepasieksit, ką pradėjot, jeigu vėl bus taip, kaip anksčiau buvo, mes, vaikai, jau niekad nepamiršim to, ką matėm. Ir kai mes užgausim, tai mes savo

Vytautas Landsbergis Jaunimo centre, Chicagoje, 1989 m. liepos 8 d.
Nuotrauka Jono Kuprio

vaikams pasakosim apie jus ir apie tai, kas buvo“.

Na, o darbas nebuvo nutrauktas, nors buvo grėsmingų situacijų. Ir svarbiausia todėl, kad iš tiesų tai nėra tik kokios nors grupės žmonių ar organizacijos veikla, bet tai yra taip ilgai lauktas, išskentėtas, kankinių krauju, motinų ašaromis apmokėtas atgimimo ir susitelkimas. Susitelkimas, kaip reta turbūt kažin kada ar toks yra buvęs Lietuvos istorijoje, gal nepriklausomybės karų metu, kuriuose mano tėvas dalyvavo. Jam jau 96-eri metai, galiu truputį patikslinti. Bet tikrai jisai buvo be galo laimingas, Vasario Šešiolių atidengdamas Laisvės paminklą Kaune. Ir tuoj skubėta skubėdamas į Vilnių, kad suspėtų dalyvauti Vasario Šešiolių akto paminklinės lentos atidengime Pilies gatvėje, kur pasakė kalbą. Jūs matote, kiek gyvybės teikia atgimimas visiems.

Tai štai tas susitelkimas, kuris sudaro Lietuvos atgimimo jėgą. Jis nėra vienodumas. Ir pačioje Sąjūdžio vadovybėje, tuo labiau visame Sąjūdyje yra žmonių, skir-

tingų ir labai skirtingų savo pažiūromis: yra tikinčių ir netikinčių; yra komunistų — įvairių ir komunistų — vieni jau nusivylusių ir galvojančių apie kitokią partiją arba ir atsiskiusių ar atsiskandančių priklausomybės šitai partijai. Yra ir tokių, kurie mano, kad partija gali pasikeisti ir gali būti dalis visuomeninio gyvenimo Lietuvoje. Ir kitame sparne — tiesiog dvasininkai. Taip neseniai, atrodo, buvo bedugnė ir pastanga eliminuoti Bažnyčią ir religiją iš visuomeninio gyvenimo. O taipgi nepakantumo atmosfera tarp šių dviejų dvasinių, na, ne dvasinių, bet, galima sakyti, politinių jėgų. Ir kiek dar daug visokių kitokių, skirtingų ir amžiaus, ir kartų, ir interesų požiūrių, išgyventos patirties atžvilgiu skirtingų žmonių. Ir yra ginčų daug. Ir daug pergyvenimų. Nuo to, kuris braukė ašarą, pamates trispalvę, ir sakė: „Visgi šita diena šventa. Aš dėl jos gyvenau. Ir jūs palaikokit mane su šia vėliava“.

Ir iki to, kuris sako, kad niekai ir apgaule yra šita vėliava. Ji turėtų būti iškelta tikai Nepriklausomajai Lietuvai, o dabar ji gali pasitarnauti tik kaip apgavys-

tė. Ir visi tie žmonės yra Sąjūdis. Visi jie pergyvena, visi jie galvoja, visi jie nori gero.

Aš noriu, kad ir išėjvia, kuri neišvengiamai yra toliau nuo Lietuvos, kuri gauna dalinę informaciją, arba, kaip pasakyčiau, pažįsta muziką iš aprašymo, o negirdi jos skambėjimo ten, Lietuvoje, nors daug kas iš jų jau lankosi arba pažįsta, kas ten vyksta, iš video filmų ar panašiai, kad ji su prastu šita mūsų įvairovė ir karta tos įvairovės vėg. Nes Sąjūdžio vadovybėje irgi yra daug, daug diskusijų, ir mes nesilim sugaištų valandų tam, kad būtų priimtas bendras sprendimas be konfliktų, be susipykimų, be išsivaikščiųjų kas į šoną kampa. Ir tas bendras sprendimas su reguliuota, suderinta, muluote yra veiksmingas ir padeda mums eiti pirmyn. Ir įvairovė patirties, mąstymo būdo, net temperamento ir charakterių įvairovė yra mūsų jėga. Ir Sąjūdyje, ir Sąjūdžio vadovybėje yra jaunų žmonių, kurie su karštu entuziazmu imasi reikalo. Kartais tenka juos pareguliuoti. Kartais jie išjudina tokį vyresnio amžiaus sąjūdininką ir padrasina jį ryžtingesniai sprendimui ar laikysenai. Ir galų gale visas Sąjūdis yra jaunas.

Mums smagu buvo ir Maskvoje. Padarant tokius dalykus, kaip jums jau žinomas protestuojantis ir kartu diplomatinis išėjimas iš suvažiavimo. Ir mes jautėmes, kad gerai padarėm ir džiaugėmes. Visi buvome jauni. Mes tame suvažiavime išplatinome tūkstančius egzempliorių specialiai paruošto dviejų lapų tokio leidinio su visais slaptais Molotovo-Ribentropo pakto protokolais rusų kalba, kad visi jie paskaitytų. Kai kurie, išgirdę vien pavadinimą, kad čia kažkas kažką kalba apie Hitlerio-Stalino sutartį, jau raukėsi ir taip reagojo, kad neverta kelti tokių klausimų, gal iš viso nebuvo tokių sutarčių. Platinom, ir labai gerai plito ta medžiaga.

Vienas mūsų deputatas, viena diena laisvą turėdamas, nuklė į Tulos miestą ir suorganizavo didžiulį mitingą ten, demokratijos apskritai ir Lietuvos konkrečiai labai. Kai mes sustodavom Maskvos gatvėse ir tarp žmonių, kurie mus sveikino ir čia pat užduodavo daugybę klausimų ir kartais visai naivių ir neinformuotų, kal-

(Nukelta į 2 psl.)

Susitikimas su Sąjūdžio pirmininku Vytautu Landsbergiu 1989 m. liepos mėn. 8 d. Jaunimo centre, Chicagoje (iš kairės) Lietuvos konsulas Vlado Kleiza, Gražina Landsbergienė, profesorius Vytautas Landsbergis, JAV lietuvių bendruomenės krašto valdybos pirmininkas dr. Antanas Razma.
Nuotrauka Jono Kuprio

Šiame numeryje:

Susitikimas su Sąjūdžio pirmininku Vytautu Landsbergiu Chicagoje • Tarptautinis geologinis kongresas Washingtonė • Atsiminimai iš vokiečių okupacijos • Antanui Mažiuliui 75 metai • Jūratis Bajerčienės eilėraščiai • Šiuolaikinės lietuvių literatūros problemos • Sukaktuvininkas dailininkas Alfonsas Dargis • Kultūrinė kronika

Kai kurios lietuviškos pastabos apie 28-ąjį Tarptautinį geologinį kongresą

(Washington, D.C., 1989 m. liepos mėn. 9-19 d.)

Vytautas Skuodis

Ar pagalvojome kada nors, koks būtų 21-asis amžius, į kurį netrukus įžengsime, jeigu staiga, net kokių nors priežasčių, iš žemės gelmių nebebūtų išgaunama nafta, deginamosios dujos, akmenis anglis, geležis ir kiti metalai, statybinės medžiagos, mineralinės druskos, naudojamos chemijos pramonėje, pagaliau, tyras požeminis artėzinis vanduo arba gydomieji mineraliniai vandenys? Kaip atrodytų tada mūsų gyvenimas, palieku spręsti lakiai skaitytojų vaizduotei.

Seniai praėjo tie laikai, kada daugelis žemės lobių buvo atrandami paviršiuje arba arti jo. Didėjant žemės gyventojų skaičiui ir sparčiai vystantis civilizacijai, surasti tas ar kitas žemės gelmių dovanas reikėjo vis daugiau ir giliau skverbtis į žemės lūpas. Pagaliau reikia žinoti, ar ir kaip tie žemės turtais pasiekti, kokia jų kokybė, kokios sąlygos ir kokių jėgų gavybos gamtinės sąlygos? Čia be specialaus mokslo neapieisi. Toks mokslas yra geologija, o šios mokslo srities specialistai vadinami geologais.

Žemė kaip planeta turi savo atsiradimo ir jos kietos plutos bei vėlesnių sąnašų susidarymo istoriją. Visi mums žinomi jos gelmių turai yra išsidėstę tam tikra tvarka Žemės plutoje, kurios storis yra iki 20 kilometrų, ir vėliau susiklosčiusiose, tą pluta dengiančiose, uolienų stromose.

Atskiruose kontinentuose ir kraštuose, tyrinėjant žemės gelmes, iškyla daug problemų, kurias išspręsti, apsiribojus valstybinėmis sienomis, dažnai būna neįmanoma. Tenka ieškoti analogijų kituose kraštuose ir net kituose kontinentuose.

Jau 19 amžiaus pradžioje buvo suvokta, kad žemės gelmių tyrinėjimuose yra būtinas glaudus tarptautinis bendradarbiavimas. Siekiant tokių tikslų, buvo pradėtos ruošti geologinės ekspedicijos į kitus kraštus.

Žemės gelmes sudarantys sluoksniai, susiformavę įvairiomis sąlygomis ir įvairiu laiku, susideda iš įvairių uolienų bei jų atmainų. Uolienos sudarytos iš įvairių mineralų bei jų dar įvairių kombinacijų. Minera-

Vytautas Skuodis, buvęs geologijos skyriaus docentas Vilniaus universitete, kalintas Sovietų Sąjungoje kaip vienas iš Lietuvos disidentų, dabar gyvena Chicagoje.

lus sudaro cheminiai elementai. Vaizdžiai kalbant, tie sluoksniai yra tarsi Žemės istorijos akmeniniai puslapiai, uolienos — jų puslapių sakiniai ir žodžiai, o mineralai — jų raidės.

Dabar įsivaizduokime, kad toji Žemės istorijos knyga, kurią privalo mokėti skaityti kiekvienas geologas, yra suplėšyta į atskiras skiauteles, kurios išbarstytos po visą Žemės rutulį. Visas jas surinkti ir sudėti į savo vietą reikalingos bendros pastangos geologų, dirbančių įvairiuose kraštuose.

Tarptautiniai geologiniai kongresai ir yra viena iš pagrindinių priemonių visų kraštų geologams, dirbantiems vienoje ar kitoje geologijos mokslo šakoje,

surasti bendrą kalbą, papildyti savo žinias, išsiaiškinti iškilusias problemas ir užmegzti ateitį dalykinius ryšius.

Pirmas Tarptautinis geologinis kongresas įvyko 1878 metais Paryžiuje. Penktasis, pirmą kartą Jungtinėse Amerikos Valstybėse, įvyko 1891 metais. Taip pat JAV 1933 metais įvyko ir šešiolikasis kongresas. Reikėjo, kad praeitų daugiau kaip 50 metų, kad geologinis kongresas, šį kartą dvidešimties metų, būtų įvykęs JAV. Jis buvo labai rūpestingai paruoštas ir vyko Washingtono šiu metų liepos 9-19 dienomis Washington Convention Center rūmuose, kuriuose yra 40 didelių ir mažesnių salių.

Kongrese dalyvavo apie 5,000 geologų, atvykusių beveik iš šimto kraštų. Žinoma, jame daugiausia buvo amerikiečių. Jo atidarymo metu buvo perskaitytas JAV prezidento George Bush pasveikinimas. Kongresas pasibaigė smagiu pikniku, kuris įvyko arti Kapitolio, prie aeronautikos ir kosmonautikos muziejaus.

Skaitytojams turbūt įdomiau-

sia, kaip Lietuvai ir kitiems Baltijos kraštams buvo atstovaujama šiame, geologijos pasauliui labai reikšmingame, kongrese. Sovietų Sąjungoje ir artimiausiose Europos kraštuose Lietuvos, Latvijos ir Estijos geologų darbai yra žinomi ir didžiai vertinami. Šiuo metu Lietuvoje dirba apie 800 geologų. Deja, iš jų į šį kongresą galėjo atvykti tik tiktai profesorius Algirdas Gaigalas ir tai ne tiesiai, o aplinkiniais keliais. Jis iš Lietuvos išvyko į Milwaukee, Wisconsin, kur, kaip vienos tarptautinės komisijos narys, turėjo dalyvauti simpoziume kvartero sistemos geologijos klausimais. Iš Latvijos į kongresą negalėjo atvykti nė vienas geologas. Tikėtai Estijos Mokslių akademija surado galimybę atsiųsti du savo atstovus — dr. D. Kaljo ir dr. A. Rauk. Pastarasis kongrese padarė du pranešimus.

Užtat iš Maskvos TSRS Mokslių akademijos ir TSRS Geologijos ministerijos institutų galėjo atvykti net 180 žmonių. Taigi net ir šiuo atveju pasitvirtino, kad Sovietų Sąjungoje nuolatos deklaruojamas „tarybinių brolių tautų lygytės principas“ yra ne kas kita, kaip muilo burbulas. Tarp atvykusių iš Maskvos ir kitų Rusijos miestų, atrodo, nebuvo žmonių, kurie šiame garbingame forumo atstovautų Ukrainos, Gudijos, Moldavijos, Kaukazo ir Vidurinės Azijos tautų vietinėms geologinėms įstaigoms ir iš tų kraštų kiliusiems geologams.

Kongreso atidarymo ir uždarymo metu TSRS Geologijos ministras Kozlovskis pasakė kalbas, kurios turėjo didžiulį propagandinį poveikį. O prieš kongreso uždarymą įvykusiame kolokviume kosminės geologijos klausimais V. Barsukovas savo pagyrimo kalboje apie TSRS ateities planus kosminės erdvės ir kitų planetų tyrinėjimuose il-

Po vakaro su Vytautu Landsbergiu Jaunimo centro didžiojoje salėje, Chicagoje, visų susirinkusių giedamas Lietuvos himnas: scenoje buvo okupuotos Lietuvos sąžinės kaliniai Balys Gajauskas bei kun. Alfonsas Svarinskas ir Sąjūdžio pirmininkas Vytautas Landsbergis.

Nuotrauka Jono Kuprio

„Atgimimo muzika...“

(Atkelta iš 1 psl.)

bėdavom su jais noriai, kai girdėdavom pageidavimus, kad mes dar nors pora metų neišeitumėm iš Tarybų Sąjungos, nes mes jai tokie reikalingi.

Ir kai mes skridom iš Maskvos kartu su kai kuriais vyriausybės nariais jų specialiu lėktuvu, ir nepasivaržėm — mums labai smagu buvo tą lėktuvėlį apklijuoti tokiais lipdukais už Sąjūdį, už Lietuvą ir panašiai. Tai irgi buvo išraiška to, kas yra Sąjūdyje ir Lietuvoje šiandien — pavasario, jaunystės pojūtis, ateities pojūtis.

Šiame kontekste įdomu pažymėti, jog didžiulėje ekspozicijoje TSRS esančioje buvo menkiausio. Beje, tačiau kongreso dienraščio *Gazette* TSRS delegacijai kažkodėl buvo rodomas išskirtinis dėmesys.

Kongresas pasibaigė, tačiau kontaktai tarp jo dalyvių nenutrūko. Jiems pagelbės trys stori kongrese skaitytų pranešimų santraukų tomai su visų pranešėjų adresais.

Šios informacijos autorius

nystės pojūtis, ateities pojūtis.

Lietuva atgavo savo ateities jausmą — kad yra, kad bus ateitis. O vienas iš pačių garbingiausių Lietuvos žmonių privačiam pokalbyje, jau Sąjūdžiui įsisiūbavus, sveikindamas tarstelėjo: „O mes manėm, kad mes jau paskutiniai“. Ir iš tikrųjų tai įvyko taip pat iš suvokimo, kad atėjome prie ribos, už kurios ir ekologinė katastrofa, Lietuvos gamtos su naikinimas, mūsų žemės, kurioje mes gyvename, pavirsimas nebeįgyvenama žeme yra čia pat. Ir dvasinė krizė, dvasinis persigimi-

mas buvo čia pat, atsidėjimas tautiškumo, tikrųjų dorovės ir tiesos idealų atrodė grėsmingas. Matom, kad buvo dar labai daug gyvybės Lietuvoje, noro gyventi, ir todėl taip viskas pakilo staiga ir greitai.

Aš turiu atsprašyti, kad aš galbūt nelabai rišliai kalbu. Aš neturiu jokio plano padaryti kokią nors analitinę ar istorinę pasakaitą. Aš norėjau bent kiek pasidalyti ir pamėginti perteikti atmosferą ir pojūtį. Nors labai mažai ką galima papasakoti apie muziką, bet šiuo atveju aš turiu pasakoti apie atgimimo muziką, kuri skamba gaudžia Lietuvoje visose širdyse ir žmonių viltyse. Ir ne vien tik tai viltis, kuri turbūt ruseno, visada ruseno, bet ir ateities realumas, kad mes turim, turėsime ateitį, ir mes į ją einam ir mes ją jau apibrėžiam, modeliuojam. Mes aiškiai, atviriau, sakome, ko mes norime, ko mes sieksime ir svarstome metodą, svarstome etapą; kaip, koki žingsnį dabar daryti, ar pirmiau tą, ar pirmiau kitą, — o čia pat gyvenimas padiktuoja galimybę dar kokio nors netikėto žingsnio. Ir todėl Sąjūdis yra toks, kaip pati gyvybė, kuri reikšiasi, ir jame yra kažkokia paslaptis, kaip ir gyvybėje yra paslaptis. Ir yra laimė mums dalyvauti, būti ten, jausti, kad gyvename.

(Redakcija dėkoja Margučio radijo programos Chicagoje vedėjui Petriui Petručiui už padarytą jo įrašytą Vytauto Landsbergio kalbos garsojuostės kopiją, kuri buvo panaudota ištais nurašant šį tekstą.)

Valentinas Saladžius

Lietuvos blaivinimo sąjunga vokiečių okupacijos metais

(Žiupsnis atsiminimų)

1939 metais buvau Veršvų, prie pat Viljampolės, pradžios mokyklos ats. mokytojas, o vėliau jos vedėjas. Gyvendamas Viljampolėje, buvau kooptuotas į Lietuvos blaivinimo sąjungos centro valdybą. Sąjungos būstinė buvo Kaune, profesoriaus Juozo Bagdonamo namuose. Už patalpą Sąjungai nereikėjo jam mokėti. Sąjunga leido *Blaiuibę ir sveikatą*, kurios redaktorium buvo profesorius Juozas Bagdonas. Leidiniui tada trūko jaunų, gabių pajėgų. Man esant Sąjungos centro valdyboje, *Blaiuibę ir sveikatą* pradėjo bendradarbiauti jaunas spaudos darbuotojas Stasys Džiugas. Netrukus jo dėka atsirado ir daugiau jaunų bendradarbių. Leidinio turinio kokybė gerokai pakilo. Jaunieji bendradarbiai, kaip ir kiti, atlyginimo negaudavo, dirbo iš pasiaukojimo.

Sąjunga rengdavo meno ir literatūros vakarus bei koncertus. Gerokai padidėjo jos skyrių skaičius. Sąjungos nario mokestis ir įvairūs renginiai ne visuomet padengdavo Sąjungos išlaidas. Kartą, pasitarus su reikalų vedėju, nutarėme sudaryti delegaciją pas Respublikos prezidentą Antaną Smetoną ir paprašyti jo paramos. Reikalų vedėjas į delegaciją pakvietė prof. Juozą Bagdoną, vilnietį kun. Čibirą, Grėbliauską ir mane. Audiencija gavome. Prezidentas daugiausia dėmesio atkreipė į kun. Či-

birą. Su juo kalbėjo apie Vilniaus lietuvių padėtį. Ir taip besikalbant, staiga atsiradė durys ir jaunas karininkas garsiai prabilo: „Jūsų ekselencija, pietūs paruošti“. Prezidentas atsistojo ir jau nori atsivieškinti. Nebesikentė ir tariau: „Pone Prezidente, mūsų sąjungos finansinė padėtis yra kritiška“. Prezidentas žvilgtelėjo į Grėbliauską, kuris patvirtino: „Taip, Jūsų ekselencija“. Prezidentas į tai atsakė, kad jis neturįs galios padėti, nes finansus tvarko Galvanauškas. Mūsų apsilankymas pas Respublikos prezidentą vis dėlto buvo sėkmingas, nes gavome iš ministerio pirmininko Merkio 1,000 litų.

1940 m. birželio 15 d. įvyko didelė mūsų valstybei nelaimė — ją okupavo rusai bolševikai. Prasidėjo Rusijos garbinimas ir kartu niekinimas bei šmeižimas mūsų Prezidento ir kitų svarbių Lietuvos pareigūnų. Organizacijų veikla sustabdyta. Ir Lietuvos blaivinimo sąjungai griežti okupacijos varžtai neleido veikti. Paprašėme audiencijos Sovietų Sąjungos pasiuntinybėje. Ją gavę, su prof. Juozu Bagdonu nuvykome. Mus priėmė pasiuntinybės patarėjas Semionovs, kuris nušvietė gražų gyvenimą Sovietų Sąjungoje, o apie mus kalbėjo neigiamai. Gerai prisimenu vieną jo posakį: „Poidioš na Žalias kalnas, vezde bari da bari, unas biblioteki“ (Nueisi į Žalią kalną, visur barai tik barai, pas mus bibliotekos). Išklausę jo pamokslą, nieko gero nepasiekė, vykome namo. Galėjau Blaivinimo sąjungoje dirbti tik pagal Semionovo nurodymus. Pasitraukiau nuo tokios veiklos.

Vokiečių okupacijos pradžioje prof. Juozas Bagdonas su buvusiu reikalų vedėju pasiuntė prašymą generaliniam komisariui, kad leistų Lietuvos blaivinimo sąjungai veikti. Deja, prašymas nebuvo patenkintas. Keliems mėnesiams praslinkus, po didžiū mano pastangų, tarpininkaujant įtakingam tarybui, leido Blaivinimo sąjungai veikti. Centro valdybą sudarė: prof. J. Bagdonas, prof. V. Lašas, dr. V. Tupčiauskas (Tauras), dr. N. Indrašiūnas ir moky-

tojas V. Saladžius. Dr. V. Taurui tarpininkaujant, buvo pakviesti ir kunigai prof. Gruodis bei prof. S. Yla. Jie dalyvavo dviejose posėdžiuose, vėliau jie pasitraukė.

Netrukus pasirodė mūsų sąjungos leidinys *Blaiuibė ir sveikata*. Antro numerio vokiečių administracija nebeleido spausdinti. Turbūt dėl to, kad nieko nebuvo rašoma apie nacional-socializmą. Buvau nuvykęs pas profesinių sąjungų pirmininką pulkininką O. Urboną. Jam nusiskundžiau, kad *Blaiuibė ir sveikata* antras numeris vokiečių administracijos dėl mums nežinomų priežasčių buvo uždraustas. Prašiau jo mums padėti. Jis sutiko. Kalbėjo su

istaiga, bet, deja, gavo neigiamą atsakymą. Tuo metu Sąjunga rengė meno-literatūros vakarus. Juose dalyvavo žinomi rašytojai. Kartą dalyvavo iš Vilniaus atvykęs ir Vincas Mykolaitis-Putinas. Koncertuose programos atlikdavo operos solistai, Jaroslovo kvartetas, chorai, vedami muziku Siniaus, muziku Martonio, Vitalio Žukausko „alkanėji broliai“, Bronia Jonušo policijos orkestras. Medicinos studentė Zaučiūtė, gerai kalbanti vokiškai, išrūpindavo mums Karininkų ramovės salę. Jos dėka šioje salėje vykdavo visi mūsų renginiai.

Mokslo metams baigiantis, teko suorganizuoti Karininkų ramovės salėje jaunių šventę. Buvo pakviestos visos Kauno gimnazijos su choralais ir instrumentalistais. Įspūdingai buvo atliktos liaudies ir mūsų kompozitorių dainos bei muzika. Gausiai publikai nebeužteko sėdimų vietų. Vykstant programai, staiga buvau pakviestas į bilietų kasą, kur manęs buvo laukę vokiečiai rudmarškiniai. Nesulaukę, paliko raštelį, kad atvyktūm į generalikomisariatą nurodytu laiku. Atsirado galvosūkis, kaip išsisukti iš tos nemalonios padėties. Man į pagalbą atėjo kun. Povilas Jakas, kuris gan gerai kalbėjo vokiškai. Jis kartu su vienu mūsų veikėjų buvo priimti kultūrforento Hausman. Nėjau su jais, pasilikau laukti jų gatvėje prie komisariato pastato. Pastebėjau vokiečių barbenantį į langą, kuris kvietė mane į kabinetą. Ėėjau, kun. Jakas tarė: „Čia mūsų generalinis sekretorius“. Vokiečiai buvo nepatenkinti lietuviais, kad į rengiamus koncertus jie nebuvo kviečiami. Kun. Jakas diplomatiškai su jais kalbėjo ir pridėjo daugiau

„Blaiuibės ir sveikatos“ žurnalo redaktorius su jaunaisiais bendradarbiais ir Lietuvos blaivinimo sąjungos centro valdybos nariais 1940 metų pradžioje Kaune. Antras iš kairės pirmoje eilėje — Juozas Bernotas, žurnalo administracijos, toliau — profesorius Juozas Bagdonas, žurnalo redaktorius, mokytojas Valentinas Saladžius. Antroje eilėje pirmas iš dešinės — Jonas Rimšauskas, toliau — Stasys Džiugas, J. Ivauskas, Vabalaitis, rašytojas Zabulionis ir kiti nespėjinti asmenys.

Tautotyriminkui Antanui Mažiuliui 75 metai

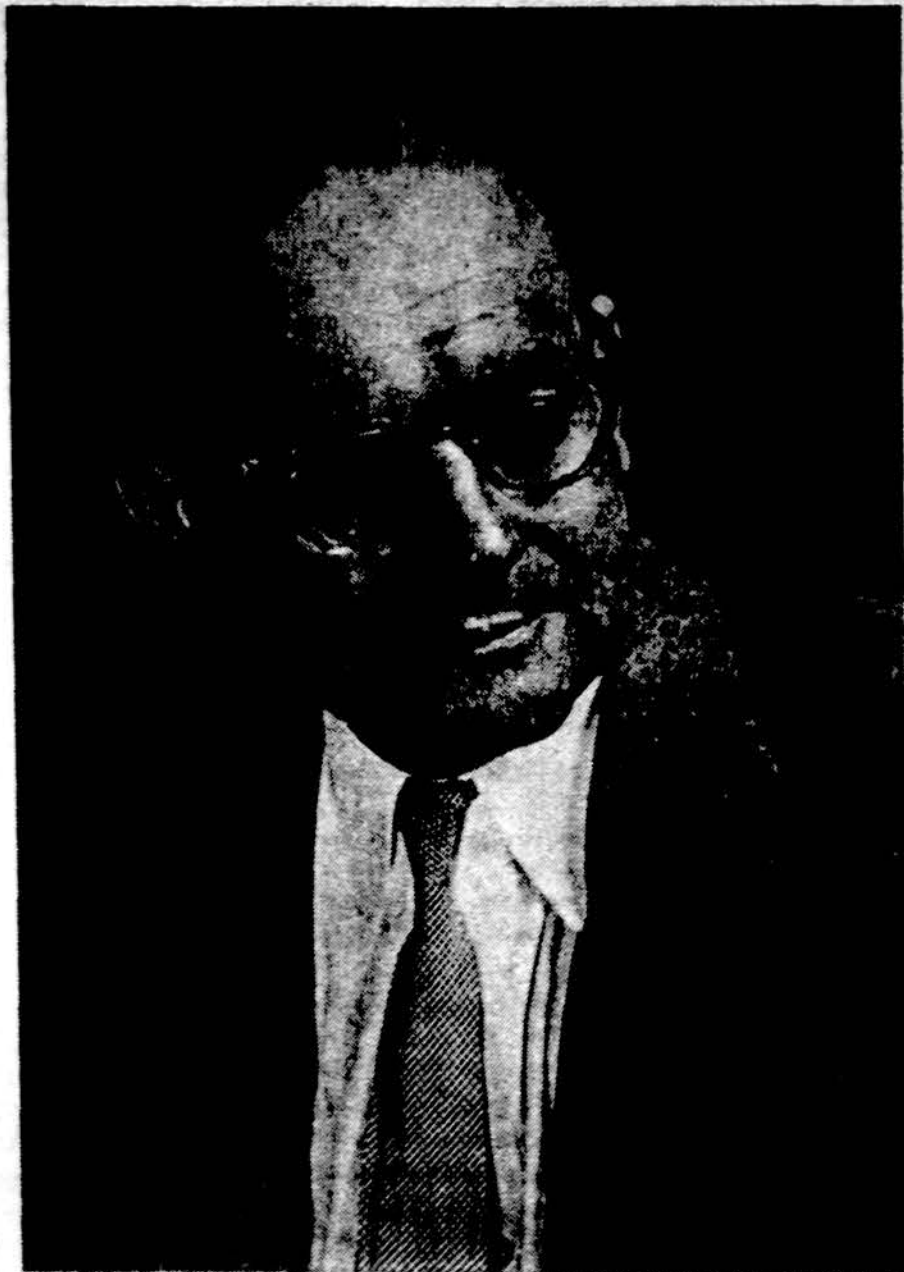
ANTANAS GIRNIUS

Nedaugelis kultūrininkų turi sutelkę tiek daug senųjų lietuviškų raštų bei žemėlapių, kaip tautotyriminkas Antanas Juozas Mažiulis, kuris šių metų balandžio 17 dieną šventė savo 75 metų sukaktį Bostone. Iš jo rankų neištrūksa nė viena, kad ir kaip atrodytų sena ar nereikšminga, knygelė. Itin reikšmingas yra jo gausūs žemėlapių rinkiniai. Senieji žemėlapiai, o ypač lietiū Lietuva, kartais tėra vieninteliai šaltiniai etnologiniams tyrimams. Naujuose atlasuose bei žemėlapiuose Lietuvos vardas dažnai tendencingai praleidžiamas.

Tautotyros objektai dažnai sunyksta arba okupantų sąmoningai sunaikinami, kad lengviau galėtų užgrobtą kraštą nutautinti. Tik tos tautos yra sunkiai nutautinamos, kurios turi aukštesnę kultūrą, negu pavergėjai. Labai reikšminga laiku surinkti nykstančius tautos kultūros objektus ar bent juos užfiksuoti fotografijomis bei aprašymais. Tą suprasdami, mūsų kultūrininkai telkia liaudies kultūros rinkinius. (Pavyzdžiui, dr. Jurgis Gimbutas yra surinkęs kryžių, koplytelių, koplytstulpių fotografijų 8 storus tomus; prof. Kazys Varnelis be daugelio meno rinkinių turi didelį senųjų žemėlapių rinkinį.)

Meilę lietuviškai knygai Antanas Mažiulis turbūt paveldėjo iš savo tėvo, kuris buvo apsišvietęs, vargonininkavo (Duokškyje), rašė ir rengė vaidinimus, rūpinosi blaivybe; jau 1919 metais buvo priešingas sovietų valdžiai.

Jubilato Antano Mažiulio biografiniai bruožai randami *Lietuvių enciklopedijoje* (18 t., p. 36 ir

Antanas Mažiulis

37 t., p. 381). Jis studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, tautotyros ir proistorę Vytauto Didžiojo universitete Kaune 1938-1943 metais, lyginamąją religijų istoriją, etnologiją ir antropologiją Tuebingeno universitete, kur 1949 metais gavo lituanisto diplomą. Antropologijos studijas tęsė Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

Tautosaką Antanas Mažiulis rinko nuo 1925 metų gimtojo Dusetų apylinkėje, suorganizuo-

damas tautosakos rinkėjus. Dusetose įsteigė Kazimiero Būgos vardo muziejų, kuriame dirbo. Dusetiškiai pasižymėjo tautosakos rinkimu; pavyzdžiui, 1939 metų abiturientų stovyklautojai Ruklių šile prie gražiojo Alaušo ežero, vaikščiojo po apylinkės kaimus, norėdami užgirsti „posakų apie ožerą“; iš tarmės tenka spėti, tai buvus jė ne dusetiškiai, tai bent rokiškėnūs.

Apie pirmosios sovietų okupa-

cijos metų Mažiulis rašo: „Buvusio Šiaulių apygardos teisėjo ir Aušros muziejaus direktoriaus Felikso Bugailiško kviečiamas ir Švietimo komisaro Antano Venclovos pritiriamas, net spaudžiamas, kad man pavojainga sėdėti tėvo ūkyje, 1941 metų gegužės mėnesį išvažiavau dirbti į Aušros muziejų padidinti darbininkų vasaros etnografinę ekspediciją, kuri buvo pasiūsta į Pašvitinio apylinkes. 1941 metų birželio išvežimų metu rinkome įvairių muziejinių medžiagą, susigūžę ir nesileisdami į dienos kalbas“. Lietuvą okupavus vokiečiams, Mažiulis veikė pogrindyje, Gudijoje tyrinėjo lietuvių etnografines ribas.

Nuo 1933 metų jis rašė *Židinį*, *Naujojoje Romuvoje*, *Panevėžio balse*, *Panevėžio garsė*, *Pavasaryje*, *Ateityje*, *Gimtajame krašte*, *Karo archyve*, *Į laisvę* ir kitur. Plunksnos neužmetė ir atvykęs į JAV, jo straipsnius matome *Tėviškės žiburiuose*, *Drauge*, o ypač daug jo straipsnių yra *Lietuvių enciklopedijoje*.

Mažiulis yra buvęs prelegentu įvairiomis progomis, įvairių organizacijų renginiuose, pvz. buv. Bostono Lietuvių kultūros klube, Mokslo ir kūrybos simpoziumuose, Lituanistikos institute ir kt. *Lietuvių enciklopedijoje* Mažiulis dirbo nuo 1956 metų ir buvo etnografijos skyriaus redaktorius; ruošiant 37-ąjį tomą, jis buvo vienas iš redaktorių. 1983 metais jis paruošė spaudai archeologo Jono Puzino (1905-1978) *Rinktinių raštų* du tomus (I – Proistorė, 864 p., II – Kultūros ir politikos istorija, 750 p.), kuriuos išleido Lituanistikos institutas.

Daugelis Antano Mažiulio protėvių sulaukė ilgo amžiaus. Linkime ir Jubilatu dar daug sveikatingų ir darbingų metų.

Ieškoma nuotraukų

Lietuvių išeivijos literatūros 1945-1988 metų istorijai labai reikia to laikotarpio literatūrinio gyvenimo nuotraukų. Šiuo metu aną laikotarpį apimantis veikalas jau renkamas „Draugo“ spaustuveje. Veikalas redaguotas Kazio Bradūno ir Rimvydo Šilbajorio, parašytas keliolikos koautorų, leidžiamas Lituanistikos instituto, o jo leidybinis mecenatas yra Lietuvių Fondas.

Leidinio puslapiams papuošti ir pajavrinti būtina ir nuotraukinė dokumentacija. Todėl literatūri-

nių nuotraukų turintieji prašomi patalkinti ir jas tam reikalui paskolinti. Reikia pavienių bei grupinių rašytojų nuotraukų, literatūros vakarų, knygų sutiktuvių, reitalių, rašytojų suvažiavimų ir kitokių progų, kur tik viešai skambėjo literatūrinis žodis, o taipgi ir kasdieninio, asmeniškio rašytojų gyvenimo momentų.

Galintieji patalkinti ir nuotraukas paskolinti labai prašomi atsiliepti ir nuotraukas kartu su išlaidų sąskaita pasiųsti šiuo adresu: Kazys Bradūnas, 6515 South Rockwell Street, Chicago, IL 60629.

Jūratė Bajerčienė

NERIMAS

Jis panašus
Į smuiko virpančią stygą.
Jis panašus
Į motinos baltas rankas,
Pavasari žiedais
Aplipusią vyšnią
Ir išdabintas nuotakos kasas.

Jis panašus
Į naujagimio pirmąjį riksmą
Ir mažylio parašytas pirmas raides.

Jis panašus
Į rasos lašais
Aplibusį mišką
Ir išgyventas kelias – brangias minutes.
1972

LAUKIMAS

Jaučiu laukimo alsavimą
Išpintose beržo kasose,
Jaučiu laukimo beldimą
Pasinėrusį mano svajose.
Ateik pas mane
Per pageltusių lapų pusnynus,
Atverk duris
Ir išbėk pasitikt pirmutinis
Manęs, dar niekam nežinomos,
Manęs, dar tik ką užgimusios,
Ateik pasitikt.

Aš tavo. Ateisiu.
O vardas – Laukimas.
1985

RYTAS

Saulė brido,
Saulė gėrė
Žaliąjį peizažą,
Debesėliai
Tyliai nėrė
Mėlyna padange.
Glostė rasą
Palypėjus
Diena mėlynakė,
Tyliai tyliai
Nušnarėjo
Sutema bekrastė.
1962

VAKARAS

Gėsta spindulėliai,
Vėjas juos užpūs,
O naktis bastūnė
Traukia į svečius.
Žvangina sidabrą,
Ašaras rūkų
Žvilganti žvaigždutė
Raštų margumą.
Audžia marga juostą
Ežeras vaikus.
Tirpsta mano mintys.
Aš jas surenku.
Supasi šešėliai
Medžių šakose.
O naktis bastūnė
Bėga pas mane.
1965

Kartais gyvenime
Lieka tik tiek –
Žodžiai pabirs
Nuo lapelio.
Kartais gyvenime
Būna tik tiek –
Žodžiai sugrįš –
Jie be kelio.

BROLIUI

Pasidalykime perpus
Tą žemės kauburėlį,
Ramybę osiančių pušų
Ir saulės nūfiestą šėlį,
Kurio aš ateinu
Sušildyti tavęs,
Paguost,
Pabūt su tavimi
Po nesėkmių akimirų baikščių,
Po laimės valandų trumpų.
Aš noriu
Pasilikti kartu.

TĖVIŠKEI

Pabundu iš ryto,
Lapais išrašyta,
Ant dirvonų guli
Pamesta šalna.
Pakelėj parklupes,
Vėjų ištalžytas
Verkia senas klevas,
Plūsta kraujuose.
Lyg vilkų staugimas,
Lyg minčių bėgimas,
Lyg paskendus braidė
Meilė manyje.
Ko neatsiklausus
Stingdai mano širdį
Ir šeri per veidą
Rudenio šalna?

NERIMAS (2)

Nuogas mėnuo,
Apsimetęs neregys,
Kystelėjo koją debesiai,
Kai šviesos ruoželis
Trykstelėjo iš pabalusių
Šiaurių langu.
Krupėli tyla.
Ir aš pagauanu nerimą,
Taip, kaip kartais
Ima peteliškės gaudyti vaikai.
Tyla, įgavusi pusiausvyrą,
Perbėgus pilkų namų stogais,
Perpjovus sulysusius stulpų šešėlius,
Ima brautis
Į krūpčiojančius žmonių siluetus.

Nuogas mėnuo,
Apsimetęs neregys,
Išvadino tylą bevalio žmogaus jausmu,
Ir tikrai, tvirtai po kojomis pajutus žemę,
Pamaniau,
Kad mėnuo vis dėlto teisus.

Antanas Mažiulis užrašinėja tautosaką 1941 m. birželio mėn. 18 d. okupantų tankams dundant prie Vainiūnų kaimo, Pašvitinio apylinkėje.

jų nebeignoruoti.

Nors Blaivinimo sąjungos centro valdyba buvo nutarusi neorganizuoti priešalkoholinių parodos dėl lėšų stokos ir dėl okupacinių varžtų, pasiryžau suorganizuoti ją, nes naminė degtinė darė didelę žalą mūsų žmonėms. Nepriklausomybės laikais naminės degtinės žalai pavaizduoti buvo paruošta kilnojamoji paroda. Sužinojau, kad jos eksponatai yra Panevėžio gimnazijos patalpose. Gavau iš prof. Juozo Bagdono pažymėjimą, kad esu priešalkoholinių parodos organizatorius, ir buvo prašoma įduoti man eksponatus. Atvykęs į Panevėžį, įteikiau gimnazijos direktoriui iš pažymėjimą. Direktoriui atsisakė man duoti eksponatus ir dar paminėjo, kad kai kurie iš jų buvo išvežti į Maskvą. Grįžęs į Kauną, kreipiausi tuo reikalu į buvusius parodos organizatorius. Jie davė man įgaliojimą eksponatus paimti. Juos gavau. Anatominis bei patologinius preparatus ir visa kita gavau iš universiteto, higienos muziejaus ir iš kitur. Be to, gavau iš generolo Stasio Raštikio ir kitų žymių mūsų žmonių pasisakymus apie alkoholio žalą. Jie buvo įremini ir parodoje išstatyti. Paroda turėjo sveikatos, gausų kriminalinį, vėnerinių ligų ir jaunimo skyrius. Iš *Ukininko patarėjo* redakcijos gavau nemažai jaunų ūkininkų, dirbančių daržuose ir soduose, nuotraukų. Dideliame plakate jas išlipinau. Plakato viršuje buvo šūkis: „Mes sukurisime blaivią ir laimingą Lietuvą“. Dar buvo išstatyti gimnazijų aukštesnių klasių gabių mokinių piešiniai ir jų gausios nuotraukos. Jaunimo skyrius buvo įrengtas scenoje, su gražiomis dekoracijomis, papuostas trispalvėm.

Jis darė gražų vaizdą.

Pirmiausia paroda buvo surengta Kaune, Karo muziejaus salėje. Po to, ji buvo nugabenta į Vilnių, kur buvo išstatyta Dailės muziejaus salėje. Prieš jos atidarymą nuvykau pas kun. Alfonsą Lipniūną. Nemažai nusitebavau, kad toks žinomas kunigas gyvena tokiam mažame kambary, kuriame buvo tik lova ir prie jos mažas staliukas su dviem kėdėmis. Tuo laiku jis gerė arbatą. Pasiūlė man, išėmęs dar iš lagamino kietą sūrį. Mandagiai atsisakiau ir paprašiau, kad paskelbtų iš sakyklos apie parodą. Vilniaus laikraščiu bendradarbi Salomėja Narkelūnaitė gražiai aprašė parodą ir taip prisidėjo prie jos išgarsinimo. Paroda rengiant, Vilniuje buvo ir tokių, kurie nelabai palankiai atsiliepė apie blaivybės veikėjus. Vilniaus žymus profsąjungos pareigūnas viename posėdyje pasakė, kad blaivybės veikėjai skatina negerti alkoholinių gėrimų, o patys geria. Gal toks yra ir šios parodos vedėjas. Posėdyje dalyvavusi dr. A. Kaminskienė greit reagavo: „Aš ji gerai pažįstu. Jis yra abstinentas ir šį gerą darbą atlieka iš sąjaukimo“. Aplankiau švietimo tarybą. Germanas ir pranešiau jam, kad Vilniuje yra priešalkoholinė paroda. Jis tuojau paskambino gimnazijų direktoriams, kad jie organizuotų mokinių ekskursijas į šią parodą. Ją gausiai parodą aplankė.

Iš Vilniaus paroda buvo gabenama į kitas Lietuvos vietas. Ją nugabenti nebuvo lengva, kartais pasitaikydavo įvairių kliūčių. Iš Gelgaudiškio vežant eksponatus arklių konkė, netoli Šakių ji ėmė ir apvirtti. Eksponatai nenukentėjo, tik drabužius Šakiuose turėjau

valyti. Pasibaigus parodos laikui Šakiuose, reikėjo ją nugabenti į Alytų. Nebuvo susisiekimo priemonių. Prekybos mokyklos mokytojas J. Kukanauza surado vokiеті, kuris sutiko ją nugabenti, bet pirmiausia važiuosias į Karaliaučius, o iš ten į Alytų. Atvykęs be eksponatų į Alytų, buvau labai susirūpinęs, nes laukiau keleto valandų. Maniau, kad eksponatų nebesulauksiu. Laimei, vokiečiai grįžo iš Karaliaučiaus, viską atveždami tvarkingai. Ir Alytėje paroda buvo gausiai lankoma. Utenoje turėjau kitoki nemalonumą. Prieš parodos atidarymą jaunas vyras pareiškė norą tarti trumpą žodį. Sutikau. Pasisakė grįžtas iš Vokietijos, ten buvo dirbes karo pramonėje. Jaunimui patarė vengti tų darbų, kaip nors išsisukti iš tos prievolės, nes darbo sąlygos yra labai blogos. Buvau susirūpinęs, bet, laimei, Geštapiui nebuvau įskustas.

Nemažai parodą parėmė kunigai, ypač Linkuvoje kun. Petrėnas, klebonas Danys, Vilkiuje klebonas Bykynas ir kiti, Prienuose kun. Martišius ir kun. J. Čekavičius. Nuosirdžiai visokeriopai parėmė Simne klebonas V. Šeškevičius. Jis bažnyčioje pasakė atitinkamą pamokslą. Po pamokslu visus ragino eiti į parapijos salę, nes atvykęs iš Kauno apaštalas, kuris paaiškins ir parodys paveikslus bei preparatus. Pamatykite, kiek daug žalos alkoholis daro mūsų žmonėms. Susidomėjimas paroda buvo didelis. Kiekvienoje vietoje, parodą atidarant, po kalbų vietinės meno pajėgos atlikdavo programą. Liaudies ir mūsų kompozitorių dainos bei muzika visus nuteikdavo patriotiškai.

Susisiekimas autobusais vokiečių okupa-

cijos metu buvo labai suvaržytas. Norint iš Kauno nuvykti į kurią nors vietą, reikėjo įrodyti, kad vyksti svarbiais reikalais. Nors ir labai nenorėdamas, nuvykau į generalkomissaro įstaigą. Susitikti teko net su propagandos viršininku Mejer. Jo paprašiau nuolatinio leidimo vežti priešalkoholinių parodos eksponatus autobusais. Jis suprato kitaip: „Jūs norite gauti leidimą suruošti priešalkoholinę parodą. Duosiu, su sąlyga, jei jūs paimsite 150 paveikslų, skelbiančių Naują Europą“. Nesutikau. Aš jam nedrįsau pasakyti, dėl suprantamų priežasčių, kad jau esu buvęs su paroda daugiau kaip 20 vietovių. Nepasisakė gauti nuolatinio leidimo.

1943 metais įvyko Lietuvos blaivinimo sąjungos atostovų suvažiavimas. Jam pirmininkavo Teodoras Blinstrubas. Buvo pateikti centro valdybos, o vėliau skyrių atostovų pranešimai apie veiklą. Dr. V. Tauras pranešė apie padarytą reviziją. Jis pažymėjo, kad parodos vedėjo Valentino Saladžiaus atskaitomybė vedama patenkinamai, o reikalų vedėjo Bernoto – nepatenkinamai. Pranešiau apie kilnojamą priešalkoholinę parodą. Išvardijau vietas, kur ji buvo surengta. Pažymėjau, kad ją rėmė tos vietose sudaryti komitetai ir ypač dvasininkija. Į centro valdybą buvo išrinkti tie patys asmenys, kurie joje buvo anksčiau.

1944 metais į Kauną pakvietė iš Vilniaus Čiurlionio ansamblį. Susidarė nemaža problema dėl nakvynių, nes viešbučiai buvo nacionalizuoti, o svarbiausia, juk reikia beveik šimtui žmonių paruošti pietus ir vakarienę. O Kaune buvo didelis maisto trūkumas. Viena žinoma užkandinė sutiko už keletą litrų

degtinės paruošti pietus ir vakarienę. Bet kur gauti degtinę? Jau norėjau pranešti Čiurlionio ansamblui, kad jie dėl nepalankių sąlygų nebegali pas mus atvykti. Staiga atsiminiau, kad Kaune yra didelis patriotas, saldinių fabrikos direktorius, buvęs aviacijos kapitonas Leonaitis. Destydamas jam reikala, parašiau raštą, kad jis yra Čiurlionio ansamblio koncertui ruošiant pirmąjį, o aš sekretorius. Po didelių jo pastangų reikiama kiekis degtinės buvo gautas. Jo dėka Čiurlionio ansamblis galėjo atvykti į Kauną koncertams. Su dideliu pasisekimu koncertai vyko Karininkų ramovės salėje ir net didžiajame teatre. Bet gausus mūsų jaunimo dalyvavimas programoje ir viešojoje vietoje atkreipė mums labai nemalonų okupantų vokiečių dėmesį. Mes buvome patraukti atsakomybėn. Tuo laiku rusai jau labai smarkiai puolė vokiečius ir pralaužė frontą ties Vitebsku. Vokiečiai buvo taip paveikti, kad šis jiems nepasitenkinimą keliantis reikalas, liečiąs mus, buvo pamirštas.

Ir anksčiau kartais Geštapas prikibdavo prie mūsų, bet kaip nors mums pavykdavo išsisukti. Pirmojo tarėjo generolo Kubiliūno adjutantas kapitonas Kvietinskis, sutikęs mane gatvėje, išpedavo: „Vyrai, būkite atsargūs, nes kurią nors dieną įkliūsitė“. Laimei, nepatekau į jų „globą“. Maloniai prisimenu, kad parodos atidarymuose ir koncertuose skambėjo gražiosios mūsų dainos apie tėvynę, jos praeitį ir smagiausias laisvos jos gyvenimo dienas. Visa tai ugdė tėvynės meilę, ryžtą priešintis okupantams ir stiprino kovos dvasią už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Pokalbis apie lietuvių romano istoriją

PETRAS MELNIKAS

Pergalės žurnalo redakcija su Lietuvos Rašytojų sąjungos prozos komisija praėjusių metų gruodžio 7 dieną surengė pokalbį tema „Lietuvių romanai šiuolaikinių akimis“. Svarstymui pasirinktas klausimas: kaip atrodo lietuviškas romanas šiuolaikinių akimis? „Pergalės“ žurnalas, kaip žinoma, yra lietuvių literatūros žurnalas, tad *Pergalės* 1989 metų 4-ame numeryje išspausdino bent dalį pasisakymų.

Pokalbio esencija, trumpai ją aptariant, buvo tokia. Lietuva, galima sakyti, iki šių dienų neturėjo palankių sąlygų romanų kūrybai. Tai kokią lietuviško romano istoriją dabar rašyti mokykloms? Mat romanas tai ne poezija ar novelė, kur galima apeiti arba praslysti pro tiesą. Gerame romane to neįmanoma. Jame reikia pilnos teisybės. Autorius negali slapstyti už formos, kaip poezijoje. Kai forma neatitiko turinio arba buvo duodama tik ketvirtis ar trečdalis tiesos, tarp šitai rašančių buvo didelių talentų, betgi jų ir pralaimėjimai dėl to skaudesni.

Kai šalis pokario laikais kentėjo, pasrūvusi kraujuje, buvo uždrausta kalbėti apie skaudžiausias tautos žaizdas, buvo išbraukta prieškarinė romano patirtis ir lietuvių išeivijos indėlis į romaną. Keista, kam iš viso buvo užsiimama šiuo žanru, kodėl buvo rašomi romanai, neišsakantys ar tik puse burnos sakantys tiesą?

Susirinkime mėginta ginti sąmonės srauto kraujuje. Bet kai kurie romanai dėl to buvo taip hermetiški, kad herojaus tikra vidinė kančia neprasiverždavo, būdavo užslėpta. Kai kas grynai buities aprašymus juose, gyvenimo kasdienybės apmąstymus. Bet ar to romanui užtenka? Be to, kodėl romanas turi būti politinis? Ar negali būti psichologinis?

Tie ketvirtiniai ar trečdaliai tiesos buvo ginami kaip maži pasistūmėjimai tiesa. Bet ar taip rašomi romanai? Nelaivas žmogus negali laisvai kurti. Be to, ironiška, kad to meto lietuvių

literatūra buvo vadinama tarybine, kai jokių tarybų nebuvo ir liaudis neturėjo balso.

Taigi literatūra nebuvo ir gyvenimo veidrodis. Neliesta daug temų: partizanų („miškininkų“) kovos temų, kunigų gyvenimo, kariuomenės gyvenimo, valdžios žmonių, tremtinių, puolusių žmonių ir ypač mažai Lietuvos istorijos temų. Pokalbyje buvo prisimenami sunkūs pokario laikai romanų rašymui, kai tuo tarpu išeivijos romanai tuo laiku buvo geresni. Išmitys galbūt būtų Vinco Mykoliaičio-Putino *Sukilėlių* ir Balio Sruogos veikalo *Dievų miškas*. Buvo prisiminti tuo laiku nukentėję, represuoti rašytojai. Ilgai tęsėsi „cenzūrinio realizmo“ laikotarpis, kai romanuose buvo aprašoma tik 10 nuosimčių leistų gyvenimo mimetizų.

Iš pirmųjų atlydžio laikų pasistūmusių arčiau tiesos buvo minima Mykolo Sluckio novelistika, Alfonsas Bieliauskas (*Kauno romanas*), Jonas Apyžius (*Kaimas kryžkelėje, Chameleono spalvos*), ir Jonas Mikėlinas (*Juodųjų eglės šalis*). Vėliau — Vytautas Bubnys, Raimondas Kašauskas, Vytautas Martinkus ir kiti. Aštuntuoju dešimtmėčiu: Juozas Aputis, Romualdas Granauskas, Petras ir Povilas Dirgelos, Saulius Šaltenis ir ypač Bronius Radzevičius. Istorinius romanus pradėjo rašyti Vytautas Petkevičius, Petras ir Povilas Dirgelos, Ramūnas Klimas.

Buvo pokalbyje siūloma visų pirma parašyti 19 amžiaus pabaigos lietuvių literatūros istoriją ir tada 20 šimtmečio. Po to, apie senovę. Iš pokalbio atrodo, kad sunku bus rašyti visų šių laikotarpių objektyvią lietuvių literatūros istoriją, kaip tai gerai susumavo Ričardas Gavelis šešiais punktais, paskutiniuoju žvelgdamas į ateitį: „Šešta, sumenkino me patį lietuvių atvaizdą, propagavome jo tylumą, susitaikymą, pasyvumą — tai, žinoma, be galo patiko sąstingio apologetams. Nemanau, kad apie padėtį galima sakyti: 'Viskas iš esmės gerai, darėm, ką galėjom'. Manau, jog tokią padėtį reikia skubiai keisti, toks yra neatišiotinas mūsų visų uždavinys“.

Po dr. Violetos Kelertienės paskaitos Balzeco Lietuvių kultūros muziejuje 1989 m. balandžio mėn. 28 d. dalis vakaro svečių su prelegente: (pirmoje eilėje sėdi) Ona Jonikienė, dr. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė, dr. Violeta Kelertienė, (stovi) Marija Remienė, dr. Petras Jonikas ir Dalia Sruogaite. Nuotrauka Jono Tamaliūčio

Violeta Kelertienė apie šiuolaikinę mūsų literatūrą

Dr. Violeta Kelertienė, University of Illinois at Chicago Lituanistikos katedros profesorė ir dabartinė Lituanistikos instituto pirmininkė, balandžio 28 dieną Balzeco Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje, skaitė paskaitą „Persitvarkymo judėjimas ir atvirumo poslinkiai šiuolaikinėje Lietuvos literatūroje“. Paskaita buvo skirta „atvirumo“ laikotarpiu dabartinėje lietuvių literatūroje apibūdinimui. Paskaitininkė stengėsi atsakyti, kaip kuriose esminiuose klausimuose: ar tikrai ir iki kokių laipsnių yra pakitusi mūsų prozininkų tematika, koks yra naujo lietuvių tautinio atgimimo poveikis rašytojų kūrybai. Problema nėra lengva, nes šiuo metu dažnai politinių įvykių dinamika pralenkia dvasinių reiškinių vystymąsi.

Nėra abejonės, kad pasikeitęs Lietuvos politinis klimatas kildina praplatėjusias rašytojų menines galimybes. Tačiau atrodo, kad aplamai imant, šiuolaikinėje lietuvių literatūroje kol kas dar apčiuopiami tik neryškūs „persitvarkymo“ judėjimo poslinkiai. Politiniai įvykiai Lietuvoje išsivystė nepaprastai greitai, o knygu rinkoje dar nespėjo pasirodyti stambesnės apimties prozos veikalai, atspindintys naujo laikotarpio dvasią. Tačiau būtų klaidinga daryti išvadą, kad Lietuvos rašytojų kūryboje nelaužomi seni stereotipai, kad ilgai susikaupusios daugelio rašytojų sąmonėje idėjos neranda ištakos naujoje tematikoje ir

Santaros — Šviesos suvažiavimas

Santaros-Šviesos Federacijos 36-asis suvažiavimas įvyks šių metų rugsėjo mėn. 7-10 d. Tabor Farm, Sodas, Michigan.

Suvažiavimo programoje dalyvauti yra pakviesti: Gintė Damašytė, Rita Dapkutė, Iona Gražytė-Maziliauskienė, Raymond Filip, Jurga Ivanauskaitė, Arvydas Juozaitis, Vytautas Kavolis, Violeta Kelertienė, Eugenijus Krukonis, Valentinas Masalskis, Vaclovas Milius, Kostas Ostauskas, Judita Sedaitytė, Alfred E. Senn, Liūnė Sutema, Guntis Šmichas, Julius Šmulkštys, Edvardas Tuskenis, Bronius Vaskelis ir kiti.

Suvažiavimo metu vyks Gemos Duobaitės-Phillips tapybos paroda, veiks spaudos kioskas. Šeštadienį, rugsėjo 9 dieną, įvyks literatūros vakaras.

Nakvynių skaičius suvažiavimo patalpose yra ribotas. Registruoti reikia ne vėliau kaip

Kultūrinė kronika

• Amerikos katalikų istorijos draugijos konferencija vyko 1989 m. balandžio mėn. 21-22 d. Canisius College, Buffalo, New York. Viena sesija buvo skirta Rytų Europos temoms, kurioje dr. Julius P. Slavėnas, Buffalo valstybinės kolegijos profesorius, skaitė pranešimą „Protestantų tradicijos įnašas lietuvių kultūrai“. Šią sesiją moderavo dr. Antanas Musteikis, D'Youville kolegijos profesorius. Nors nė vienos temos apie viešumą bei pertvarką Sovietų Sąjungoje nebuvo (istorikai paprastai studijuoja praeitį, ne dabartį), diskusijose buvo iškilęs religijos persekiojimo anapus geležinės uždangos klausimas. Kai viena klausytoja pasiskundė, kad svetima tauta — vokiečiai, rusai, žydai — skriaudė Lenkiją, profesorius Julius Slavėnas taikliai priminė, kad dabartinėje Lietuvoje lenkai, vienintelė grupė iš svetima tautų, susijungė su rusų „Vienybę“, slopindami lietuvių laisvės proveržį.

Kitoje konferencijos sesijoje dr. J. David Valaik, lietuvių kilmės profesorius Canisius College, padarė mokslinį pranešimą apie Amerikos katalikų laikyseną Ispanijos pilietinio karo metu ir generolo Franco vaidmenį.

• Algimanto Kežio naujosios fotografijos darbų knygos *Cityscapes* sutiktuves ruošia Ruth Volid Gallery, Ltd. ir knygos leidėjas Loyola University Press, kviesdami visuomenę į priėmimą Ruth Volid galerijoje, 225 West Illinois Street, Chicago, IL 60610, ateinantį penktadienį, rugpjūčio 11 dieną, nuo 5 iki 8 v.v. Bus išstatyta kai kurių Algimanto Kežio darbų paroda ir menininkas pasirašinėsis savo knygos egzempliorius. Paroda tęsis iki rugsėjo 1 dienos. Galerijos valandos: visom savaitės dienom nuo 9 v.r. iki 5 v.v., o

1989 m. rugsėjo mėn. 5 d. pas Marytę Paškevičienę (Santaros-Šviesos), 306 55th Place, Downers Grove, IL 60516-1537.

šeštadieniais nuo 12 iki 5 v.v. Galerijos telefonas: (312) 644-3180.

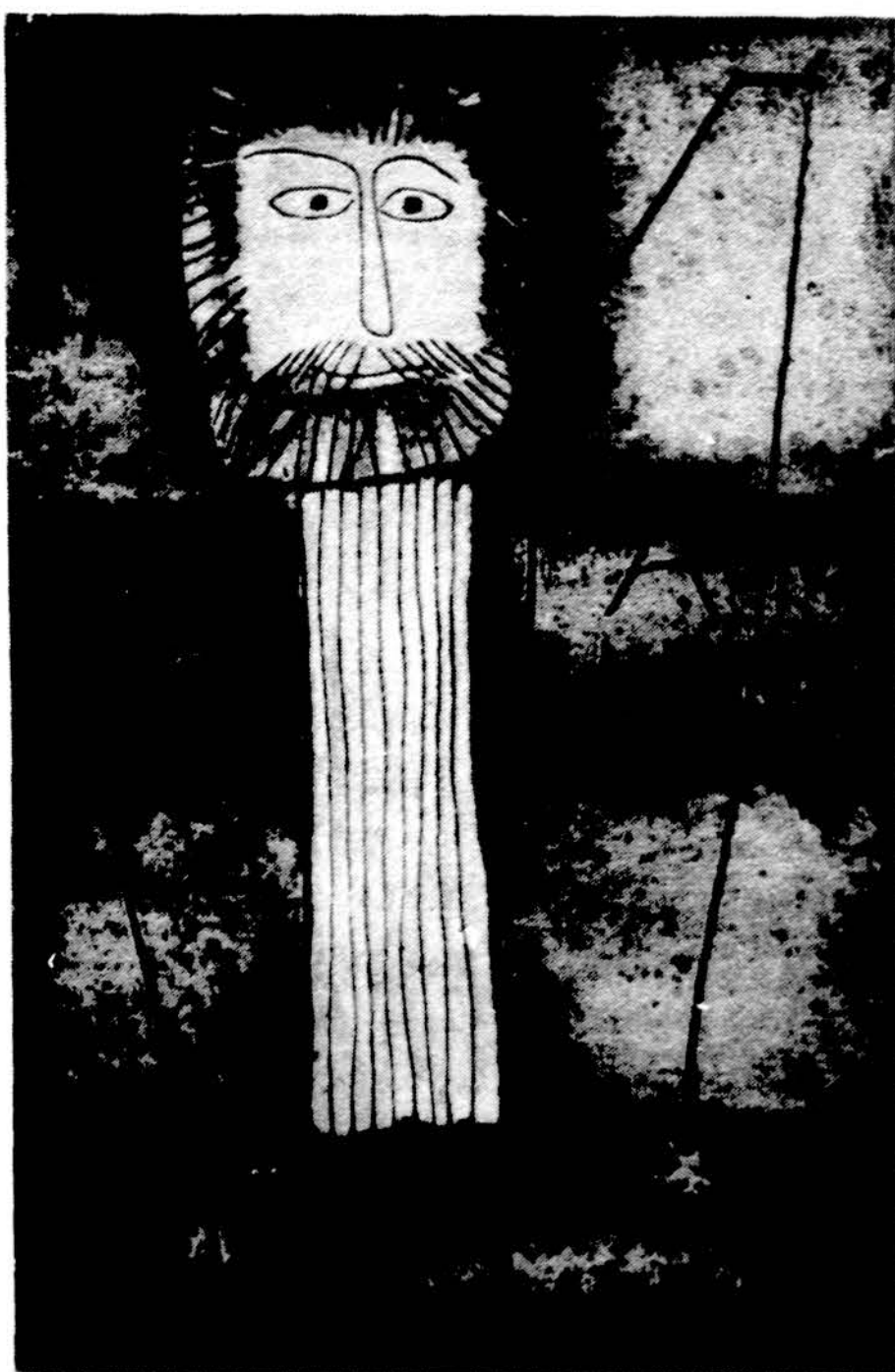
• Siemietinės Ateitininkų studijų dienos Dainavoje įvyks rugsėjo 1-4 d. Jose dalyvaus ir Lietuvos ateitininkų atstovas Saulius Galadauskas. Rengėjai tiksliai programą pateiks vėliau. Registruoti reikia pas Birutę Bublįnė, 5190 Longmeadow, Bloomfield, MI 48013. Telefonas: (313) 646-8588. Registruoti kviečiami visi, norintieji studijų dienos dalyvauti — ir neateitininkai.

JAV LB Kultūros taryba siūlo vaidinimus

Kai kurie JAV Lietuvių Bendruomenės skyriai yra vietovėse, iš kurių sunkiau pasiekiami stambesni lietuviškieji centrai ir kuriuos tik retomis progomis aplanko paskaitininkai ar meniniai vienetai. JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba šią spragą bent iš dalies bando užpildyti.

Neseniai yra gautos kelios vaidinimų iš Lietuvos, kuriose galima pamatyti vėliausio laikotarpio įvykius mūsų tėvynėje. Yra numatyta tų vaidinimų skaičių artimoje ateityje gerokai padidinti. Tuo tarpu paminėtinos šios vaidinimų: Maironio minėjimas Raseinių bažnyčioje, Roko maršas, Grok, Jurgelis! Antis ir Kernagis, Anties koncertas, Miss Lietuva 1989 metų konkursas.

Vaidinimus galima nusipirkti arba išsinuomoti. Norintieji vaidinimus išsinuomoti apmoka tik pato išlaidas. JAV Lietuvių Bendruomenės skyriai ar pavieniai asmenys, suinteresuoti šia pasiūla, yra prašomi skambinti arba rašyti šioms asmenims: Daliai Kučėnienėi, 6621 South Troy, Chicago, IL 60629, tel. 312-434-0706, arba Emilijai Holenderiui, 3219 West 65th Street, Chicago, IL 60629, tel. 312-476-0114.

Alfonsas Dargis

„XX amžius — I am Happy“, 1988 Medžio raižinys, ranka paspalvintas. Iš kilnojamosios metinės jungtinės lietuvių dailininkų parodos „Dailė '89“, suorganizuotos Algimanto Kežio, kuri pirmą kartą vyko Chicagoje, Čiurlionio galerijoje, šių metų Vasario šešioliktosios progą.

Sukaktuvininkas dailininkas Alfonsas Dargis

Dailininkas Alfonsas Dargis šių metų gegužės 12 dieną šventė savo 80 metų sukaktį. Anksčiau gyvenęs ir kūręs Rochester, New York, dabar yra persikėlęs nuolatiniame gyvenime į Friedrichs hafens miestelį Vokietijos Federacinėje Respublikoje. Aštuonias dešimties metų sukaktuvinė dailininko Alfonso Dargio darbų paroda buvo sukurta Čiurlionio galerijos vadovybės Chicagoje 1988 metais. Ji vyko nuo lapkričio 25 iki gruodžio 11 dienos Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje (žr. *Draugo* kultūrinį priedą, 1988 m. lapkričio mėn. 19 d. ir gruodžio mėn. 24 d.).

Visada buvęs jaunas dvasia savo kūryboje, dailininkas Alfonsas Dargis ir vėliausiuose savo darbuose įkūnija „dinamiškas kompozicijas, supaprastina figūras, [kurios] yra išraiškos, ekspresyvios ir tipiškai dargiškos“ (Saulė Jautokaitė, *Draugo*

kultūrinis priedas, 1988 m. gruodžio mėn. 24 d.). Neatsilikia jis ir nuo dabartinės Vakarų pasaulio meno raidos — pavyzdžiui, apie paveikslą „XX amžius — I am Happy“, išstatytą siemietinėje jungtinėje lietuvių dailininkų parodoje „Dailė '89“, Chicagoje meno kritikas profesorius Harold Haydon rašė, jog jis labai teisėtai atstovauja kaip tik pastaruoju metu suklestėjusiam ankstyvojo mūsų amžiaus vokiškojo ekspresionizmo renesansui (*Draugo* kultūrinis priedas, 1989 m. gegužės mėn. 27 d.).

Šių metų birželio 8 dieną dailininko Alfonso Dargio darbų paroda buvo atidaryta Vilniuje, Dailės muziejuje. Ateinančiais metais jo darbų paroda įvyks Toronte, kuriai sukaktuvininkas dailininkas šiuo metu intensyviai ruošiasi. Dailininkui Alfonsui Dargiui linkime dar ilgų kūrybinių metų.

Po Aldonos Stempužienės recitalio 1989 m. gegužės mėn. 22 d. Vilniuje. Menininkų rūmuose, kompozitorius Bronius Kutavičius sveikina išeivijos solistę ir dėkoja jai už atlikimą jo ciklo „Avinuko pėdos“.

Solistė Aldona Stempužienė jau sugrįžo į Clevelandą po savo labai sėkmingų gastrolių Lietuvoje šių metų pavasarį. Gegužės 22 dieną Menininkų rūmuose, Vilniuje, ji dainavo savo solo koncerte, o taip pat dalyvavo lietuvių išeivijos kompozitorių muzikos festivalyje „Sugrįžimas“, kuris vyko Vilniuje gegužės 26-31 dienomis. Šis festivalis solistei paliko nuostabių įspūdžių — jame buvo progos išgirsti ir susipažinti su mūsų kompozitorių muzika, kurios šio Amerikoje beveik netenka girdėti.

Lietuvos kompozitorių sąjungos prezidentas Aldonai Stempužienei padėkojo tokio turinio laišku:

Gerbiama ir mylima Aldona, Jau tris dešimtmečius Jūs nepailstamai skleidiate lietuvišką muziką, dainuojate, atliekate spektakliuose, pelnetėte daugybę koncertų, Jūsų repertuaras — ištisai lietuvių vokalinių ansamblių an-

tologija. Visus tuos dešimtmečius Jūs buvotė su mumis savo dainose, o mes per dainas aplankydavom jus. Tačiau laukėme susitikimo. Ir štai jis įvyko. Perpildyta salė klausėsi Jūsų recitalio Vilniuje gegužės 22 dieną. Jūsų dainavimas papuošė pirmąjį Lietuvių išeivijos muzikos festivalį „Sugrįžimas“, vykusį Vilniuje gegužės 26-31 d.

Lietuvos kompozitorių sąjunga lenkiasi Jums ir nuodėdžiai dėkoja už Jūsų meilę tautos muzikai, už jos skelbimą visam pasauliui, už Jūsų apsilankymą Lietuvoje.

Mus jungia muzika, meilė ir dangus. Tegu jis visados būna giedras Lietuvai — mūsų tėvynei.

Lietuvos kompozitorių sąjungos prezidentas: Julius Kenstavičius, J. Širvinskis, B. Kutavičius, Viktoras Gerulaitis, Umbrasas, Juozas Antanavičius, Mindaugas Urbutis, O. Narbutienė.